

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבפיון. הן אראלם - אלו מלאכים עליונים, צעקו באותה שעה ורצו לעמד על אותו הדבר, שפתוב (בראשית טו) ויוצא אתו החוצה, לכן צעקו חוצה.

מלאכי שלום - אלו אותם מלאכים אחרים שהיו עתידים ללכת לפני יעקב, ובשביל יעקב הבטיח להם שלמות הקדוש ברוך הוא, שפתוב (שם לב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלו נקראו מלאכי שלום, כלם בכו כשראו את אברהם שעוקד את יצחק, והודעו עליונים ותחתונים וכלם על יצחק.

ויקרא אליו מלאך ה' וגו'. מפסיק טעם ביניהם, שאין אברהם האחרון פראשון. האחרון שלם, הראשון לא שלם. כמו זה שמואל שמואל - האחרון שלם, הראשון לא שלם. האחרון נביא, הראשון לא נביא. אבל במשה משה אין הפסק טעם, משום שמיום שנולד לא זזה ממנו שכינה. אברהם אברהם. רבי חייא אמר, כדי לעוררו לרוח אחרת, במעשה אחר, בלב אחר.

רבי יהודה אמר, נבחר יצחק והתעלה ברצון לפני הקדוש ברוך הוא פריח קטרת הבשמים שמקריבים הכהנים לפניו פעמים ביום ונשלם הקרבן. שהרי צערו של אברהם היה בשעה שנאמר לו אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, חשב שקרבנו לא נשלם ולחנם עשה וסדר הכל ובנה מזבח. מיד:

וישא אברהם את עיניו וירא

רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבפיון. הן אראלם אלין מלאכי עלאי. צעקו בההיא שעתא ובעו לקיימא על ההיא מלה דכתיב, (בראשית טו) ויוצא אותו החוצה. בגין כך צעקו חוצה.

מלאכי שלום. אלין אנון מלאכין אחרנין דהוו זמינין למיהו קמיה דיעקב ובגיניה דיעקב אבטח לון שלימו, קדשא בריך הוא. דכתיב, (בראשית לב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלין אקרון מלאכי שלום, פלהו בכו כד חמו ליה לאברהם דעקיד ליה ליצחק, ואודעו עלאי ותתאי וכלהו עליה דיצחק:

ויקרא אליו מלאך יי וגו', פסיק טעמא בגויהו, דלאו אברהם בתראה כקדמאה. בתראה (דף קכ ע"ב) שלים קדמאה לא שלים. פגוונא דא שמואל שמואל, בתראה שלים, קדמאה לא שלים. בתראה נביא, קדמאה לא נביא. אבל משה משה, לא פסיק, בגין דמיומא דאתייליד לא אעדי מגיה שכינתא. אברהם אברהם. רבי חייא אמר בגין לאתערא ליה ברוחא אחרא בעובדא אחרא בלבא אחרא.

רבי יהודה אמר אתבריר יצחק ואסתליק ברעותא קמי קדשא בריך הוא כריחא דקטורת בוסמין דקרבין פהנייא קמיה, תרין זמנין ביומא ואשתלים קרבנא. דהא צערא דאברהם הוה בשעתא דאתמר ליה אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה. חשיב דקרביניה לא אשתלים ולמגנא עבד וסדר פלא ובנה מזבח. מיד.

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר

וגו' הא תנינן הוא איל דאתברי בין השמשות
הזה, וכן שנתו היה כמה דאת אמר, (במדבר ז)
כבש אחד בן שנתו והכי אצטריף (נ"א ואת אמרת
בין השמשות. ותו והא יצחק לא הנה בעלמא, אלא אתפקיד וכו') (והא
יצחק לא הנה בעלמא) ואת אמרת בין השמשות. אלא
אתפקד חילא לאזדמנא ההוא אימרא
בשעתא דאצטריף ליה לאברהם. כמה דכל
אנון מלין דהוו בין השמשות אתמנא חילא
לאזדמנא ההוא מלה (להווא זמנא) בשעתא
דאצטריף ליה. הכי נמי האי איל דאתקריב
תחתייה דיצחק.

פתח ואמר, (ישעיה טו) בכל צרתם לא צר ומלאך
פניו הושיעם וגו'. תא חזי, בכל צרתם
דישראל פד אזדמן לון עאקו, כתיב לא באל"ף
וקרי בוא"ו, בגין דקדשא בריך הוא עמהון
בעקו. לא באל"ף, אתר עלאה יתיר, אף על גב
דלאו בההוא אתר רויגזא ועקו, להתם לעילא
מטא עקתא דישראל. לא באל"ף כמא דאת
אמר, (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו. כתיב
באל"ף וקרי בוא"ו.

ומלאך פניו הושיעם. והא איהו עמהון
בההוא עקו, ואת אמרת הושיעם.
אלא מושיעם לא כתיב, אלא הושיעם
מקדמת דנא דאיהו זמין בההוא עקו למסבל
עמהון. תא חזי, בכל זמנא דישראל אנון
בגלותא, שכינתא עמהון בגלותא, והא
אוקמוה, דכתיב (דברים ל) ושב יי אלהיך את
שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם, דא
שכינתא. דאיהי עמהון בגלותא ואת
אמרת דאיהו הושיעם. אלא הכי הוא ודאי,
דאלין אנון משכנותיו דקודשא בריך הוא
בגלותא, ובגין דשכינתא עמהון קדשא בריך

והנה איל אחר וגו'. הרי שנינו,
הוא האיל שנברא בין השמשות
היה, וכן שנתו היה, כמו שנאמר
(במדבר ז) כבש אחד בן שנתו, וכך
צריך. [ואתה אמרת בין השמשות ועוד, ובר
יצחק לא היה בעולם, אלא נפקד וכו'] [ותרי יצחק
לא היה בעולם] ואתה אומר שנברא
בין השמשות? אלא נפקד כח
שיזמן אותו האיל בשעה
שהצטרף אותו אברהם. כמו
שכל אותם הדברים שהיו בין
השמשות, התמנה כח שיזדמן
אותו דבר [לזמן ההוא] בשעה
שצריך אותו. כך גם האיל הזה
שהקרב תחת יצחק.

פתח ואמר, (ישעיה טו) בכל צרתם
לא צר ומלאך פניו הושיעם וגו'.
בא ראה, בכל צרתם של ישראל,
כשמזדמנות להם צרות, כתוב
לא באל"ף וקוראים בוא"ו,
משום שהקדוש ברוך הוא עמם
בצרה. לא באל"ף מקום יותר
עליון, אף על גב שאין באתו
מקום רגז וצרה, לשם למעלה
מגיעה צרתם של ישראל. לא
באל"ף, כמו שנאמר (תהלים ק)
הוא עשנו ולא אנחנו. כתוב
באל"ף וקוראים בוא"ו.

ומלאך פניו הושיעם, והרי הוא
עמם באותה צרה, ואתה אומר
הושיעם? אלא לא כתוב
מושיעם, אלא הושיעם מקדם
לכן, שהוא עתיד באותה צרה
לסבל עמם. בא ראה, בכל זמן
שישראל בגלות - שכינה עמם
בגלות, והרי פרשוה שכתוב
(דברים ל) ושב ה' אלהיך את
שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם -
זו שכינה, שהיא עמם בגלות,
ואתה אומר שהוא הושיעם?
אלא כך זה בודאי, שאלה הם
משכנותיו של הקדוש ברוך הוא
בגלות. ומשום ששכינה עמם,